№ 93 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ, 6 ՄԱՅԻՍԻ — ԵՐԿՐՈՐԴ 1919 ՏԱՐԻ — ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ, 6 ՄԱՅԻՍԻ № 93

ԺՈՂՈՎՐԴԻ ՁԱՅՆ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ ՕՐԱԹԵՐԹ

Օրգան Հայ Ժողովրդական Կուսակցութեան Կենտրոնական Կոմիտէի

Խմբագրութիւնը բաց է ամեն օր առ. ժամը 9-ից մինչև 3-ը: Յօդուածները պէտք է գրուած լինեն պարզ և մի երեսի վրայ: Յօդուածները կարող են ենթարկուել փոփոխման և կրճատման: Ընդունուած յօդուածները, որոնց տակ չէ գրուած վարձատրութեան պահանջ՝ կը համարուեն ձրի:

ԳԻՆՆ Է 1 ՌՈՒԲԼԻ

Յայտարարութիւնների ընդունւում են ամեն լեզուով տողատեղին առաջին երեսում 1 ռուբ., իսկ վերջին երեսում՝ 75 կոպ. Բժիշկների և աշխատանք փնտրողների համար որոշ զեղչ: Մահագդի համար 25 ռուբլի: Յայտարարութիւնները նոյն օրուայ թերթի համար ընդունւում են մինչև ժամը 2-ը:

ՇԱՐՈՒՆԱԿՒՈՒՄ Է ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹ.
ապրիլի 1-ից
ԺՈՂՈՎՐԴԻ ՁԱՅՆ
ՕՐԱԹԵՐԹԻ
ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳԻՆՆ Է.

1 ամիսը	18 ռուբ.
3 »	50 »
Հատավաճառ	1 ռուբ.

Հասցէն՝ Тифлисъ, Головинскій пр. № 41.
Գրասենեակը բաց է ամեն օր առաւ. ժամը 9-ից մինչև 3-ը, բացի կիրակի և տօն օրերից: Телефонъ 16—90.

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏ. ԱՐԴԱՐԱԴԱՏՈՒԹԵԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ
սրանով յայտարարում է, որ հաշտարար բաժանմունքների և քննական շրջանների համար հարկաւոր են
հաշտարար դատաւորներ եւ քննիչներ
Յայտարարութիւններն ընդունւում են ամեն օր ժ. 9—11 առաւօտ. Գրիբոյեդովսկի փող. № 23, Թիֆլիսում: 0—2

ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ
ՈՒՍԱՆՈՂԱԿԱՆ-ԱՇԱԿԵՐՏԱԿԱՆ ՖՐԱԿՑԻԱ
Երեքշաբթի, մայիսի 6-ին, երեկոյեան ժամը 4 և կէսին, Կուսակցութեան Բիւրօյում (Головинск., 41)
ԵՐՈՒԱՆԴ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆԸ
կը խօսի
„Ինչու Հայաստանը պիտի լինի ազատ եւ միացեալ“
նիւթի մասին: Մուտքը ազատ է ուսանողների և աշակերտների համար:

„ԺՈՂՈՎՐԴԻ ՁԱՅՆ“-Ի ՀԱՄԱՐ ՀԱՐԿԱՒՈՐ ԵՆ
ՑՐԻՉՆԵՐ
Դիմել խմբագրութեան՝ Գոլովինսկիի պր. № 41.

ԲԺԻՇԿ
Խ. ԷՅԵՐՋԵԱՆ
Նախկին ասիստենտ Պարիզի Hôtel-Dieu, պրոֆ. Cilbert-ի կլինիկաների, մասնագէտ թոքերի, սրտի, ստամոքսի, լեարդի, աղիքների և երիկամաց հիւանդութիւնների: Մեթոդիկ բժշկում թոքախտի, պլեվրիտի, բրոնխիտի, անարիւնութեան, լեարդի ուռեցքի, arteriosclerose-ի (շնչերակների կարծրանալ) առնական անկարողութեան (էմբոնթացիա): Արմատ. բժշկում գիլասացուի, կերակրութիւն ընթերային մասամ սրտի հիւանդութեանց համար: Ընդունելութիւնը առաւօտ. ժամը 10—1, երեկոյեան ժ. 5—7, կիրակի օրերը միայն 10—1: Հասցէ՝ Միքայէլեան փ. № 41: 100—22

ԲԺ. ԽԻՐՈՒՐԳ
Գ. ՏԷՐ-ՆԵՐՍԷՍԵԱՆԸ
Վերադարձել է Թիֆլիս և վերանորոգել հիւանդների ընդունելութիւնը «Գրանդ-Հոտէլ» հիւրանոցում, ժամը 6—7 երեկոյեան: 30—1

ՄԷՋԼԻՍԸ ԵՒ ՀԱՅ ՊԱՏԳԱՄԱՒՈՐԸ

1906 Թուի սեպտ. 6-ին սկսուած յեղափոխական շարժմամբ պարսիկ ժողովուրդը զինու ուժով նուաճեց նորանոր իրաւունքներ և հիմնադրեց իր ներկայացուցչական գերագոյն ժողովը, որ յայտնի է պարսկական Մէջլիս կամ Դար-օլ-Շուրա անունով:

Կարճատև եղաւ, դժբաղդաբար, այդ Մէջլիսի կեանքը, որով և կիսաճանապարհին կանգ առաւ պարսիկ ժողովրդի ընտրեալների ստեղծագործական և օրէնսդրական բեղմնաւոր աշխատանքը: Մի աշխատանք, որով պայմանաւորուած էր, անշուշտ, զառամ, հիւծուած, յետադէմ և լուսազուրկ ու բարեբաղդ օրերի արժանի Իրանի վերածնունդն ու յառաջդիմութիւնը:

Երկար ընդհատումից՝ ներքին և արտաքին ուժեղ փոթորիկներից յետոյ կենտրոնական կառավարութեան հրաւէրով, նորէն ի կեանս է կոչւում Բ. Մէջլիսը, որի համար, բացի Ատրպատականից, Պարսկաստանի միացեալ վայրերում արդէն պատգամաւորական ընտրութիւններ են կատարւում:

Շուտով հայերը ևս, երևի, հրաւէր կստանան կատարելու իրենց պատգամաւորների ընտրութիւնը: Հայերը երկու կարևոր պարտք ունին կատարելու Մէջլիսում՝ ի դէմս իրենց պատգամաւորների:

Առաջին՝ հայ պատգամաւորները Մէջլիսում պէտք է լինին արտայայտիչը պարսկահայոց լաւագոյն իղձերի և ձգտումների, որոնք նպատակ ունին ստեղծել մի նոր, երիտասարդ, ուժեղ, լուսաւոր և ըստ ամենայնի անկախ Իրան, որի արա[illegible] զարգացումը և վերակա[illegible]մը ամեն մի պարսկահայի [illegible]գոյն իղձն է և մշտական ձգտումների առաջնակարգ առարկան:

Հայ պատգամաւորները՝ Մէջլիսում միացած պարսիկ ժողովրդի ձախակողմեան-դեմոկրատ աշխատաւորութեան ներկայացուցիչների հետ, պէտք է աշխատեն թեքել Մէջլիսը դէպի աւելի լուսամիտ օրէնսդրական աշխատանքներ: Պէտք է ճգնեն, որ Մէջլիսը կանգնի ռամկավարական լայն ռեֆորմների հողի վրայ, որ միգուցէ ժողովրդական ներկայացուցչական գերագոյն ատեանում յաղթանակեն թէոկրատական-բիւրոկրատական յետադէմ և խաւար ոյժերը, որոնք Իրանի դժբաղդ ժողովրդի համար աւելի շուտ խաւար, ստրկացում, հոգևոր և մտաւոր մահ կարող են բերել, քան մորալ ուժերի արթնացում և քաղաքական բարեբաղդ օրեր:

Մի խօսքով հայ պատգամաւորները պէտք է իրօք հանդիսանան իրանասիրութեան և Իրանի անսուտ վերածննդեան առաջին և համարձակ դրօշակակիրներից, որոնց զօրաւոր բազուկներին յանձնուած է Իրանի բաղդն ու պատիւը և բարձրացումը:

Երկրորդ. Հայ ժողովուրդը ցարդ Իրանում բարեացակամ կառավարութիւնից վայելել է կրթական-կուլտուրական-լուսաւորական խնդիրներում ներքին կատարեալ ազատութիւն:

Հայ պատգամաւորները պէտք է աշխատեն կառավարական այդ բարեհաճ վերաբերմունքը մշտական և տևական դարձնել՝ օրինականցնելով նոյնը Մէջլիսում: Պարսիկ ժողովրդի ազնիւ ընտրեալների համար յարգելի պիտի լինի, անշուշտ, Մէջլիսում սանկցիա տալ պարսկահայ հաւատարիմ քաղաքացիների ներքին-կուլտուրական հարցերի կատարեալ ազատութեանը:

Պարսկահայ ժողովրդի կրթական-կուլտուրական-լուսաւորական և մամուլի ազատութիւնը ոչ միայն ոչնչով վնասակար չէ կարող լինել պարսիկ կառավարութեան և բարեկամ ժողովրդին, այլ, ընդհակառակն, դա սիրոյ և եղբայրութեան առաւել ուժեղ կապերով կը կապի պարսկահայերին իր դարաւոր հարևանների և բարեացակամ կառավարութեան հետ, ի նպաստ որոնց պատրաստ են հայերը սպաս դնելու իրենց բովանդակ ոյժերը: Արդ, [illegible] պիտի լինեն հայ ժողովրդի կողմից այդպիսի ակնկալութիւններ արդարացնող մեր պատգամաւորները:

Հարկաւ Մէջլիսի հայ պատգամաւորներից պահանջւում է առաջինը պարսկերէն լեզուի քաջ տիրապետութիւն, ապա մտաւոր լայն պաշար, և, եթէ ոչ հռետորական արուեստ, գոնէ օրինագծեր և հարցեր պաշտպանելու լաւ լեզու և ուժեղ տրամաբանելու ակներև ընդունակութիւն: Հայ պատգամաւորները պէտք է լինին ինչպէս ազգ[illegible], նոյնպէս և Պարսկաստանի ընդհանուր դեմոկրատական շահերի ջերմ պաշտպանը: Կարևոր հանգամանք է նաև պատգամաւորի անձնական հասարակական դիրքը, որը իր հերթին առանձին կշիռ կըտայ նրա ասածներին պարսկական պարլամենտում:

Բնական և սպասելի է, որ պատգամաւորներ՝ առաջինը տան կամ ներկայացնեն մեր քաղաքական կուսակցութիւնները: Սակայն ցանկալի և ժողովրդօգուտ ակտ կը լինէր, որ կուսակցութիւնները նեղ հայեացքներով չառաջնորդուէին այս հարցում: Եթէ այս կամ այն կուսակցութեան մէջ չկայ յարմար թեկնածու, ապա կարիք էլ չկայ [illegible] յամառելու և կանգ առնելու սեփական շարքերի [illegible] ընկերների թեկնածութեան վրայ: Պէտք է փոքր ինչ վեհանձն և լայնախոհ լինել, տեսնելու արժանաւորին ու յարմարին՝ և հակառակ [illegible] բանակում ու «սրբապղծութիւն» չհամարել ոչ իր կուսակցականին ձայն տալը. կրկնում ենք, եթէ միայն նա — ոչ-կուսակցականը — աւելի արժանաւոր, յարմար և ձեռնհաս մէկն է:

Մէջլիս գնացող հայը պէտք է ունենայ իր պոստի համար յայտնի և պահանջուած առաքինութիւնները, և... որ՝ նա չպէտք է իր՝ և իր ընտրող ժողովրդի ամօթահարութեան պատճառ դառնայ՝ իր անձեռնհասութեամբը...

Ա. Տ. Վ.

(«Զանգ»)

ԿԱՐԵՒՈՐ ԼՈՒՐԵՐ

Խաղաղութեան պայմանագրի կնքումը:
Անկարգութիւններ Պարիզում:
Բոլշեւիկների հեռանալը Պետրոգրադից:
Բոլշեւիկների խուճապը:
Լուրեր Պարսկաստանից:
Էրցբերգերի յուշագիրը:

ՄՈԼՈՐՈՒԹԻ՞ՒՆ ԹԷ՞ ԱՆԲԱՐԵԽՂՃՈՒԹԻՒՆ

«Ժողովուրդ»-ը իր էջերում քանիցս քննադատութեան է ենթարկել Դաշնակցութեան հակաժողովրդական և հակաօրինական գործելակերպը, որ նա հանդէս է բերել պարլամենտում կառավարութեան մէջ և կեանքի ամեն մի քայլափոխում: Փաստերի վրայ հիմնուած մեր մեղադրանքները հերքելու փոխարէն Դաշնակցութեան բերան «Հայաստանի Աշխատաւորը» ճարը կտրած անհիմն յարձակումներ է անում մեր կուսակցութեան հասցէին:

«Հայաստանի Աշխատաւորը», որ ի դէպս ասած երկրում չգիտենք ամօթխածութեամբ թէ անյարմարութեան տեսակէտից իրեն «Սոցիալիստական ինտերնացիոնալի հայկական հատուած» չի յորջորջում, № 42 առաջնորդողում այն միտքն է արծարծում, թէ ռամկավարացում ոչ այլ ինչ է, եթէ ոչ ազգայնացում, հայացում. ազգային այս ճշմարիտ տեսակէտը փաստաբանելու համար «Հայաստանի «սոցիալիստական» Աշխատաւոր»-ը ոչ թէ սոցիալիստների փեշից է բռնում, որոնց կողմից կարող է այդ անընդունելի համարուել, այլ, անտեղի, անարդար և անբարեխիղճ կերպով մեզ է մեղադրում. իբր թէ Հայ Ժողով. կուսակցութիւնը որպէս կադետական կուսակցութիւն «ակամայից» է լծուել մեր պետական սայլին, որ նա «նոյնպէս Հայաստանը Ռուսաստանի մաս է համարում», «ռուսաց օրիենտացիա ունի» և այլն և այլն.

Նոյն բանը նա կրկնում է իր № 46 առաջնորդողում, «Մեզ հետ թէ մեզ դէմ» խորագրի տակ:

Ակամայից հարց է ծագում, թէ ինչ հիման վրայ, ինչ փաստեր ունենալով է, որ «Հ. Ա.»-ը կեղծում ու աղաւաղում է ճշմարտութիւնը. մի՞թէ «Հ. Ա.»-ի խմբագրութիւնը մոլորութեամբ կամ անգիտութեամբ է անում. մի՞թէ նրան յայտնի չէ, որ Հայ Ժողովրդ. Կուսակցութիւնը ոչ մի քաղաքական և կազմակերպչական առնչութիւն չունի կադետական կուսակցութեան հետ, բացի ընդհանուր գաղափարական սկզբունքներից, այնպէս, ինչպէս դաշնակցականների մի մասը՝ ձախ թևը իդէոլոգիայով իրեն մօտ է համարում ռուս էսէրիզմին:

Չէ՞ որ Հայ Ժողովրդական Կուսակցութիւնը յանձին իր ներկայացուցիչների պարլամենտում, կառավարութեան մէջ, ինչպէս և մամուլի սեփական օրգաններում կողմնակից է եղել և է անկախ և միացեալ Հայաստանի: Չէ՞ որ Հայ Ժող. Կուսակցութեան և Դաշնակցութեան միջև որոշ չափով համերաշխ գործակցութիւն է եղել և կոալիցիան իրականացել է հենց այս ազգային մեծ գաղափարի հողի վրայ: Չէ՞ որ «Ժողովուրդն» էր առաջինը որ մեզ մօտ ազատ կերպով արտայայտուեց և պաշտպանեց միացեալ Հայաստանի գաղափարը, եղել է ընդդէմ օտարամոլութեան և պայքարել է յանուն ազգայնացման: Եթէ այս բոլորը յայտնի է, ապա ինչո՞ւ է «Հայաստանի Աշխատաւորը» խեղաթիւրում է փաստերը: Ոչ թէ մեր կուսակցութիւնն է երկդիմութիւն և [illegible] հանդէս բերում, այլ հենց ինքը Հայ Յեղ. Դաշնակցութիւնը: Ո՞ւմ չէ յայտնի, որ դաշնակցականների պարագլուխներից մէկը, Պոլսի յայտնի ինտրիգան որ վզնոցի նման փոխում էր օրիենտացիան. մի՞թէ դաշնակցականները չէին, որ Բագւում բոլշեւիկների հետ էին միացած, իսկ Թիֆլիսի Սէյմում մենշևիկներին ձեռք մեկնում, մի՞թէ հենց վերջերս մեր հանրապետութեան սահմաններում գործող դաշնակցականները չէին, որ դենիկինութեան մէջ էին մեղադրւում, իսկ Բագւում «Вперед»-ի բերանով «միացեալ բոլշևիկեան Ռուսաստանի» մասին երազում և ըստ վերջին տեղեկութիւնների նրանց ձախ թևը միացել է [illegible] հետ՝ մի՞թէ այս բոլորը կարելի է մոռացութեան տալ:

Սրանից յետոյ հարց է ծագում, թէ «Հ. Ա.»-ի ամբողջ գրութիւնը արդիւնք չէ՞ «съ больной головы на здоровую»—հոգեբանութեան:

«Հ. Ա.»-ի բերած փաստերն ընդամենը երկուսն են, առաջին՝ որ Հ. Ժ. Կ. մինիստրութիւններում ռուսական լեզուն և ռուսաբանութիւնը չի վերացուել: Մի հանգամանք, որի դէմ մենք ինքներս ենք պայքարում:

Իսկ արդեօք դաշնակցական մինիստրութիւնները և հաստատութիւնները ռուսական լեզուից ազատագրուե՞լ են ամբողջովին. մեղադրել մէկին մի բանի մէջ, ինչի մէջ մարդ ինքն է մեղաւոր, չափազանց տգեղ և մեծ անբարեխղճութիւն է:

Երկրորդ փաստը կայանում է նրանում, որ Թիֆլիսի մեր օրգան «Ժողովրդի Ձայնը» իր էջերում տուել է Հ. Ազատեանի Թիֆլիսում կարդացած զեկուցումը Հայաստանի հանրապետութեան մասին, ուր մեր կարգերը և դաշնակցականների ոտնձգութիւնները խիստ քննադատութեան է եղել ենթարկած:

Այս փաստը այնքան միամիտ է, որ նրա վրայ կանգ առնելն իսկ ամօթ է:

Ասացէք, խնդրեմ, «Հայաստանի Աշխատաւորի» յարձակումները մոլորութեա՞ն թէ՞ ծայր աստիճանի անբարեխղճութեան արդիւնք է:

(«Ժող.»)

ՄԱՄՈՒԼ

«Тифлисская Газета» երեկոյեան թերթի ապրիլի 30-ի համարում տպուած է R. Scofand Zidell ստորագրութեամբ մի յօդուած, ուղղուած ի միջի այլոց «Ժողովրդի Ձայնի» դէմ: Յօդուածը լի է մի շարք վիրաւորական դարձուածքներով մեր թերթի խմբագրի հասցէին: Յօդուածագրի բարկութեանն առիթ է տուել նախ՝ մեր թերթի ապրիլի 10-ի համարում զետեղուած լուրը «Անցքերը Ղարադաղում», որը սխալմամբ նա կարդացել է «Ղարաբաղում»: Անգիտանալ, որ կայ բացի Ղարաբաղից և Ղարադաղ (Պարսկաստանում) և որ Ղարաբաղում չկան գիւղեր Ալաղան, Ուրդուբ և Ղուլիդ, ինչպէս յիշուած է լուրի մէջ, դա ներելի է յօդուածագրին, բայց անթոյլատրելի նրա համար սխալ ըմբռնելու տպուածը և նմանօրինակ յօդուածով հանդէս գալ:

Ինչ վերաբերում է երկրորդ լուրին, որի տպագրելու համար մեզ մեղադրում է պ. Zidell, դա միայն թիւրիմացութեան արդիւնք է:

Լուրի վերնագիրը «Образецъ провокацій» բաց է թողնուած:

Այս հանգամանքը ոչ մի կասկածի ենթարկուել չի կարող: Ինքը յօդուածագիրը այնպէս չի կարծում, որ խմբագիրը տպելով այդ տեղեկութիւնը, յատուկ միտք ունէր:

«Մի՞թէ «Ժողովրդի Ձայնի» խմբագիրը կարող էր հաւատալ, որ բրիտանացիք կարող են ուղարկել այստեղ 50,000 տաճիկներ, հարց է տալիս յօդուածագիրը:

[library stamp]

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

Թիֆլիս, 6 մայիսի

ՆՈՐ ՍՊԱՌՆԱԼԻՔԸ ԱՇԽԱՐՀԻ ՀԱՆԴԷՊ

—oo—

Ներկայումս, երբ մեր բոլորիս ուշադրութիւնն ուղղուած է ներկայ Անգլօ-ռուսական կոնֆերանսի վրայ, որը կոչուած է լուծելու հարեւան պետութիւնների վէճերը և հիմք դնելու լաւագոյն վիճակին, այնտեղ, հեռու արեւմուտքում, մեծ կոնֆերանսում կատարւում է համաշխարհային ողբերգութեան մեծ ակտերից մէկը։

Պատերազմից տանջուած ժողովուրդներն իրենց ամբողջ յոյսը և հաւատը դրել են այդ վեհաժողովի վրայ և անհամբեր սպասում են այն ժամին, երբ աշխարհի հոգին՝ Պարիզը, կը յայտարարի ամբողջ աշխարհին, որ հասել է այն երջանիկ օրը, երբ զինուորը կարող է իր ձեռքի սուրը դէն ձգել և վերադառնալ դէպի իր արօրն և գութանը։

Մի ժամանակ, կարծես, այդ րոպէն մօտ էր... Բայց վերջերս հեռագիրները հաղորդում են, որ յաղթողների բանակում մի շարք տարաձայնութիւններ են առաջ եկել զանազան հարցերի առթիւ։ Վաղուց արդէն կարելի էր նկատել անհամաձայնութեան նշաններ Դաշնակիցների միջև։ Այդ տարաձայնութիւնները անխուսափելի էին։

Միթէ կարելի էր յուսալ, որ պետութիւնները, որոնց համար սեփական շահերն ամենից բարձր են և ամենից թանգ է, հեշտութեամբ կարողանան համաձայնութեան գալ բոլոր հարցերում։ Եւ ահա, մենք կանգնած ենք կատարուած փաստի առաջ. շահերը ընդհարուեցին և երէկուան մտերիմ Դաշնակիցների մէջ վտանգաւոր վէճեր են առաջ եկել։

Երեք շաբաթ առաջ նախագահ Վիլսոնը պահանջեց վերաքննել հաշտութեան պայմանագիրը և նրա մէջ փոփոխութիւններ մտցնել համաձայն իր նախագծի, սպառնալով, հակառակ դէպքում թողնել կոնֆերանսը և հեռանալ Ամերիկա։ Մենք չը գիտենք, ինչ զիջումների գնով Դաշնակիցները կարողացան համոզել Վիլսոնին, որ նա յետ կանգնի իր մտադրութիւնից։ Այնուամենայնիւ ներկայումս էլ Ամերիկան դժգոհ է, թէպէտ նրա ներկայացուցիչը չի հեռացել Պարիզից։ Մի քանի օր Ֆիումէի հարցը դարձաւ իտալացիների դժգոհութեան պատճառ և Օրլանդօն թողեց վեհաժողովը։ Ապա ծագեցին Ճապոնիայի և կոնֆերանսի մէջ տարաձայնութիւններ Կիաօ-Չաօի հարցի մասին։

Նոյնիսկ, ըստ երեւոյթին, այս շաբաթ Դաշնակիցները պէտք է յանձնեն Գերմանիային հաշտութեան պայմանագիրը։ Սակայն ինչ կը պատասխանեն գերմանացիք—յայտնի չէ։

Լուրեր են ստացուած, որ նրանք չեն ստորագրի պայմանագիրը, վերջինիս խստութեան պատճառով, իսկ սրա հետեւանքով կը յետաձգի հաշտութեան օրը։ Ահա ինչու այսօր ամբողջ աշխարհը կանգնած է նոր սպառնալիքի առաջ։

Այս հանգամանքը կունենայ առանձնապէս ծանր հետեւանքներ հաշտութեան համար, որովհետեւ կան մեզ համար կենսական նշանակութիւն ունեցող հարցեր, որոնց լուծումը կախուած է կոնֆերանսից։ Իսկ այդ հարցերի լուծման յետաձգումը կարող է հայ ազգի համար աղէտաբեր հետեւանքներ ունենալ։

... Իհարկէ ոչ... «պատասխանում է ինքը, Zidell»-ը։

«Բայց ինչու համար նա հրատարակեց այդպիսի լուր, հարց է տալիս նորից յօդուածի հեղինակը։

Պարզ է, թէ ինչու. ցոյց տալու համար, թէ ինչպիսի պրովոկացիայով են զբաղուած որոշ տարրեր Անդրկովկասում։

Բայց դժբաղդաբար լուրի վերնագիրը բաց է թողնուած։ Այսպիսով պ. Zidell տեսնում է, որ միանգամայն անտեղի էր նրա յարձակումը «Ժողովրդի Ձայն»-ի վրայ։

Չի կարելի անհիմն կերպով մեղադրել մէկին յիմարութեան, ստախօսութեան մէջ, և յամենայն դէպս մեզ մօտ, տեղական մամուլում, այդպիսի ոճը և նման անհիմն վիրաւորանքները անթոյլատրելի են համարւում։

—

Որոշ ուղղութեան վրաց թերթեր, որոնք շարունակում են աղմուկ բարձրացնել այն հարցերի վերաբերմամբ, որոնց խելացի և արդար լուծման համար անհրաժեշտ է, հակառակը, հանգիստ մթնոլորտ,—և այդպիսով վնասում այն լուրջ գործին, որ կատարւում է Անդրկովկասեան կոնֆերանսում։

«Գրուզիա»-ն նորից առաջ բերելով այն առասպելը՝ իբրև թէ շնորհիւ միայն ցարական ռեժիմի հայերը Թիֆլիսում և Թիֆլիսի նահանգում մեծամասնութիւն են կազմում և խօսելով հայերի պահանջների մասին՝ Լոռուայ և Բորչալուի գաւառների վերաբերմամբ, գրում է հետեւեալը.

«Ուրեմն հայկական իմպերիալիզմը նորից իր աչքը դարձնում է Վրաստանի վրայ, նորից իր վաղեմի ցանկութիւնները իրագործել ուրիշների օգնութեամբ. բայց աչքի առաջ ունենալով, որ երեւ մինչև իսկ Դաշնակիցների հակայական իմպերիալիզմը կը փշրուի, հանդիպելով ժողովրդների իրական կամքին (ընդգծումը մերն է), ուստի և հայերի օպերետային ձգտումները կը հանդիպեն վրացիների կտրուկ դիմադրութեան, ներշնչելով նրանց մէջ այն հաստատ համոզմունքը, որ ժամանակ է, վերջապէս, որ հայ իմպերիալիստները հանգստանան»։

Եթէ «Գրուզիան» անկեղծ ուզում է հաշուի առնել ժողովրդի իրական կամքը, աղմուկ բարձրացնելու փոխարէն պէտք է հարցնել Լոռուայ և Բորչալուի գաւառների ազգաբնակութեան կամքը, այլ ոչ թէ այդ հարցի հետ կապել վրաց ժողովրդի տոկունութիւնը։

Չէ՞ որ հայերն էլ կարող են տոկուն լինել, իսկ վերոյիշեալ առասպելը հայերի մասին փայլուն կերպով հերքում է պատմութիւնը, բայց դժբաղդաբար, վրաց շովինիստները, հաւատարիմ լինելով բոլոր շովինիստներին յատուկ հոտենտոտական հայեացքներին, անքաթող են անում թէ պատմութիւնը, թէ արդարութիւնը, թէ ճշմարտութիւնը, մի խօսքով բոլորը, ինչ որ հակառակ է իրենց ձգտումներին։

ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—o—

ԿՌԻՒ ԲՈԼՇԵՒԻԿՆԵՐԻ ՀԵՏ

—

ԼՈՆԴՈՆ, 4 ապրիլ.—Երկու օր առաջ բոլշեւիկները յարձակւում գործեցին Բոլշեօզերսկի մօտ երկաթագծի արեւմտեան կողմը գտնուող Արխանգելսկու ճակատի վրայ։ Յարձակումը յետ է մղուած։ Բոլշեւիկների կորուստը բաւական մեծ է, մինչդեռ Դաշնակիցների կորուստը աննշան է։

ԲՈԼՇԵՒԻԶՄԸ ԲՈԼԳԱՐԻԱՅՈՒՄ

—

Աթէնքից հաղորդում են, թէ Սոֆիայում բոլշեւիկների հանդէս գալու պատճառով Բրիտանական զօրքերը գրաւեցին Վառնան, ուր յայտարարուեց պատերազմական դրութիւն։ Բոլոր անկարգութիւն անողները կը յանձնուեն զինուորադաշտային դատարանի և շատերը արդէն պատժուած են։

ԱՆԳԼԻԱՆ ԵՒ ՖՐԱՆՍԻԱՆ

—

ՊԱՐԻԶ։ Լլոյդ Ջորջը «Պտի Պարիզիէն» թերթի աշխատակցի հետ տեսակցութիւն ունենալիս յայտնեց, թէ Բրիտանիան միշտ հաւատարիմ կը լինի Ֆրանսիային։ Բրիտանիան կռուի մէջ մտաւ ոչ թէ նրա համար, որ Ֆրանսիան խաղաղութիւնից օգտուէր միայն մի որոշ ժամանակ, այլ նա ցանկանում է, որ Ֆրանսիայի ապագան ապահովուած լինի։ Բրիտանիան չի ցաւում իր տուած զոհերի համար և պատրաստ է նոր զոհեր տալ, եթէ այդ անհրաժեշտ համարուի Ֆրանսիայի խաղաղութեան և անկախութեան ապահովութեան համար։

ԳԵՐՄԱՆԻԱՅԻ ՊԱՐՏԱՀԱՏՈՒՑՈՒՄԸ

—

Համրութեան պալատում Կըլոդ Լօուտերը պնդեց, թէ այն յանձնաժողովը, որի կազմի մէջ մտել են Խիգը, Հինդերսոնը և Վալտեր Լոնգը, և որը նշանակուած էր նախկին կառավարութեան կողմից պարզելու թշնամու պարտահատուցման աստիճանը, հաղորդեց թէ թշնամին որոշ ժամանակամիջոցում կարող է վճարել 20,000 միլիոն ստերլինգ։ Բոնար Լօուն յայտնեց, որ նա այլեւս ոչինչ չունի տալու մարտի 17-ին տուած պատասխանին։

ՈՍԿԻ

—

Թէյմսերին հաղորդում են, որ Օմսկից հեռագիր է ստացուած, թէ Անգոր գետի ակունքում և Տըւմեն գետի հոսանքի մէջ, Եակուտսկից 800 մղոն հեռու, գտնուած են ոսկու հանքեր։

ԱԴՄԻՐԱԼ ԿՈԼՉԱԿԸ

—

ՏՈՄՍԿ.—Կոլչակը իր կոչի մէջ ասում է, թէ իր վերջնական նպատակը Մոսկուայի վրայ արշաւելն է։

ԲՈԼՇԵՒԻԿՆԵՐ

—

Օմսկից հաղորդում են, թէ բոլշեւիկները բոլորովին ուժերից ցին Օսսսին։

—

«Ադրբէջան»-ից» տպագրելով ստորև դրուած հաղորդագրութիւնը, մենք չենք երաշխաւորում նրա ստուգութեանը։

Դաւաճանը

Թուրքականութեան առաջնորդներից մէկը, որ ծառայում էր քաղաքական բաժանման մէջ, Ցարութիւն էֆենդին, վիրաւորուեց իր բնակարանում, Բեշիկթաշենում, այն ժամանակ, երբ նա նստած էր լուսամուտի առաջ։ Ստացուած տեղեկութիւնների համաձայն՝ Ցարութիւն էֆենդին «Միութիւն և Յառաջադիմութիւն» կուսակցութեան զօրութեան ժամանակ, ստանում էր գաղտնի գումարներից բաւական խոշոր դրամներ կուսակցութեան ագիտացիայի համար։ Նրա հրատարակած թերթի մէջ նա տպագրում էր հայոց լեզուով յօդուածներ հայերի և հայութեան դէմ։ Վերջին օրերը Ցարութիւն էֆենդին ստացաւ մի քանի անստորագիր սպառնական նամակներ և վերջապէս ենթարկուեց յարձակման։ Ծանր վէրքեր ստանալով Ցարութիւն էֆենդին ուղարկուեց հիւանդանոց։ Մահափորձ անողներն անյայտ են, սակայն այդ գործի մէջ, հաւանականօրէն, մասնակցութիւն ունէին՝ ատամնաբոյժ Էքժէջեանը, Վանբամը և Ռուսաստանից եկող մի պարոն, որի այցետոմսը գտնուած է ոստիկանութեան ձեռքին։ Անստորագիր նամակները, որպիսին ստացել էր Ցարութիւն էֆենդին, յանձնուած են դատախազին։

ԷՐԶՐՈՒՄԻ ԵՒ ԱՆԳՈՐԻԱՅԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆ

—

Ինչպէս յայտնի է, պատերազմի ընթացքում շարունակւում էր Էրզրում—Անգորիայի երկաթուղագծի կառուցումը։ Այդ գիծը հասցրած էր համարեա մինչև Սվազ։ Սև ծովի ափերում յարմարաւոր նաւահանգիստ գտնելու համար արդէն քննութիւն էր կատարուած, որպէսզի պարզուի, արտահանէին կամ ներմուծէին Էրզրում։ Ամենայարմար նաւահանգիստը համարուեց Կորելը։ Կազմուեց նաւահանգստի ծրագիրը։ Ջիգանու լեռների մէջ պէտք է անց կացնուէր տոնել 3 կիլոմետր երկարութեամբ, [illegible]կան արգելքների պատճառով հնարաւորութիւն չկար միացնել Տրապիզոնի հետ, ուստի և նկատի ունենալով վերջինի առեւտրական մեծ նշանակութիւնը, որոշուած է ենթադրուող գծից անց կացնել մի ուրիշ գիծ, որ միացնի Տրապիզոնի հետ։

ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ԼՈՁՈՒՆԳԸ

—

Ամբողջ Գերմանիայի լոզունգըն է՝ ոչ մի թիզ չկտրել տանից գերմանական սահմանների ազատութեան։

ԿԱՄԱՒՈՐՆԵՐԻ ՊԱՐՏՈՒԹԻՒՆԸ ՀԻՒՍԻՍԱՅԻՆ ԿՈՎԿԱՍՈՒՄ

Արտաքին գործերի նախարարութիւնը ստացել է հետեւեալ պաշտօնական հաղորդագրութիւնը.—Շուշա, 1 մայիսի.—Ինգուշներ, օսեր, կաբարդցիները և վրացիները միացեալ ուժերով Նարզանի տակ մեծ ջարդ տուին կամաւորական բանակին։ Վերցրած է 4 թնդանօթ, 21 գնդացիր, 800 հրացան և ուրիշ նիւթեր։ Համաձայն լուրերի Գրոզնան գրաւել են չեչենները։

ՄԱՀԱՊԱՏԺԻ ՎԵՐԱՑՈՒՄԸ ՅՈՒՆԱՍՏԱՆՈՒՄ

—

ԲՈՒԽԱՐԵՍՏԻՑ հաղորդում են, որ Յունաստանում վերացած է մահապատիժը և փոխուած գրաքննութիւնը։

ԱՋ ԷՍԷՐՆԵՐԻ ՄԵԿՆՈՒՄԸ ԴԷՊԻ ՊԱՐԻԶ

—

Աքսենտիեւը, Զենզինովը, Ռոգովսկին և Արգունովը կանադայից Նիւ-Եօրքի վրայով գնացել են Պարիզի խաղաղարար կոնֆերանսը, որպէսզի յայտնեն իրենց հակա-բոլշեւիկեան հայեացքները։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

(ՎՐԱՑ ՀԵՌԱԳՐԱԿ. ԳՈՐԾ.)

—o—

ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ՀԱՂՈՐԴ.

—

Գերմանացիների արտաքսումը

Ֆրանսիացիք շարունակում են արտաքսել Սաարի հովտից բոլոր գերմանասէրներին։ Այդպիսով դէպի Հռենոսի աջ ափը փոխադրած գերմանական բանակի բոլոր խնկական սպաներին և ունտեր-սպաներին և նրանց ընտանիքներին։ Այդպիսի գործելակերպով Ֆրանսիան ենթադրում է ստանալ ազգաբնակութեան ձայների մեծ բազմութիւն՝ այդ գաւառը Ֆրանսիայի հետ միացնելու պլեբիցիտ ստանալու համար։

—

Գերմանական պատուիրակութիւնը

Գերմանական պատուիրակների Վերսալ հասնելու մասին գերմանական թերթերը հաղորդում են, թէ Ֆրանսիայի կողմից նրանց ընդունելը շատ սառն էր, բայց կորրեկտ և որ ոչ մի միջադէպ տեղի չունեցաւ, այդ արժանի է ուշադրութեան։ Հոլլանդական հաղորդագրութեան համեմատ, մինչև իսկ ամերիկական լրագիրները նկատում են, որ Վերսալի ազգաբնակութիւնը շատ անտարբեր վերաբերուեց պատուիրակների գալուն։ Շարունակ լուրեր են տարածւում Դաշնակից պետութիւնների կողմից, թէ Պարիզում պէտք է հեռու մնալ բանաւոր խորհրդածութիւններից և միայն պէտք է ընդունել գրաւոր յայտարարութիւններ։ Խաղաղութեան ստորագրումը տեղի կունենայ յունիսի 1-ին։

—

Գերիների վերադարձը

Երեքշաբթի, Նիտտին, Կլեմանսօն, Լլոյդ Ջորջը և Վիլսոնը քննում էին գերմանական գերիների հարցը, որը տակաւին աւարտած չէ։ Այդ գործով զբաղուող յանձնաժողովը որոշեց հայրենիք ուղարկել 600—700 հազար գերիներ։

—

Խաղաղութեան դաշնագիրը

Մայիսի 1 ստորագրուած է գերմանական պատուիրակութեան լիազօրութիւնը։ Խաղաղութեան դաշնագիրը կը կարդացուի պատերազմող բոլոր ազգերի պատուիրակների առաջ ընդհանուր ժողովում և կը յանձնուի գերմանական պատուիրակներին։

—

Էրցբերգերի յուշագիրը

Ի նկատի ունենալով գերմանական արեւելեան ճակատի լեհական զօրքերի սպառնալից դիրքը, Էրցբերգեր նախարարը ուղարկեց մարշալ Ֆոշին մի յուշագիր, որի մէջ ի միջի այլոց ասուած է. «Գերմանական կառավարութիւնը իր վրայից պատասխանատւութիւնը պէտք է վերցնի գերմանական հողամասերի վրայ լեհական ագրեսիւ քաղաքականութեան բոլոր հետեւանքների համար։ Եւ նա դարձնում է Դաշնակից հրամանատարութեան ուշադրութիւնը Գերմանիայի արեւելեան գաւառների ազգաբնակութեան գրգռուած դրութեան վրայ»։

—

Միւնխենում

Միւնխենի շուրջը զօրքերի կենտրոնացումն ընթանում է աջոյ։ Գործնականապէս օղակը կցուել է Բաւարիայի մայրաքաղաքի մօտ։ Միւնխենից արեւելք գտնուող վայրը արդէն մաքրուած է սպարտակեաններից։

—

Միխայէլ Գրուիձէ

ՄՈՍԿՈՒԱ, 4 մայիսի.—(Բոլշեւիկ. հաղ.) Հունգարիայի մամուլի բիւրոն հաղորդում է. Սամարա, մայիսի 3-ին։ Արեւելեան խմբերի ճակատի հրամանատար Միխայէլ Գրուիձէն պաշտօնապէս հաղորդեց. —«Ցայտնում եմ պաշտօնապէս.— Կոլչակը Վոլգան չի տեսնի։ Նրա զօրքերի տրամադրութեան անկումը երեւեցաւ մեր զինուորական գործողութիւնների ժամանակ։ Մեր զօրքերը վկռական յարձակման են դիմում։

—

Ընդհարումներ Պարիզում

ՊԱՐԻԶ, 3 մայիսի։ Ֆրանսիական կառավարական ռադիոն հաղորդում, է թէ մօտ 1500 ֆեդերացիայի անդամներ դուրս եկան հրապարակ կարմիր դրօշներով և ուղղուեցին դէպի Մադլենի եկեղեցին միջազգային արգելուած երգեր երգելով։ Նրանց միացաւ մի մեծ ամբոխ, որոնք գնացին դէպի Համաձայնութեան հրապարակը։ Ձիաւոր երեք էսկադրոն, հրացանակիրներ և ժանդարմներ կտրեցին դրանց ճանապարհը, բայց մօտ 600 մարդ ճեղքեց առաջին շղթան և կռուի բռնուեց։ Ժանդարմներից շատերը ստացան սրի թեթեւ հարուածներ։ Վիրաւորները ամբոխից դուրս եկան արիւնոտուած։

—

Ֆիումէի հարցը

Իտալական պարլամենտը լիազօրեց Օրլանդոյին ազատօրէն գործել Ֆիումէի հարցի վերաբերութեամբ։

—

Հունգարացիների նահանջը

—Հունգարացիները ռումինացիների ճնշման տակ նահանջեցին Տեսայից դէպի արեւմուտք։

—

Պետրոգրադի պարպումը

Լուրեր են ստացուած, որ ֆինների արշաւանքի պատճառով Տրոցկին պարպում է Պետրոգրադը։

—

Բոլշեւիկների խուճապը

Կոլչակի արշաւանքը մեծ խուճապ է պատճառում բոլշեւիկ կառավարութեան մէջ։

—

Ռուսական արժէքները

Հաղորդում են, որ ռուսական արժէքները սաստիկ բարձրանում են Լոնդոնի բորսայում։

—

Պայմանագրի պատրաստելը

Ենթադրում են, որ Աւստրիայի, Հունգարիայի, Բուլղարիայի և Տաճկաստանի պայմանագրերը պատրաստ կը լինեն երկու շաբաթ յետոյ, խաղաղարար պայմանագրի Գերմանիայի կողմից ստորագրելու օրից։

—

Իննը լիազօրներ

Ենթադրում են թէ իննը լիազօրներ կը նշանակուեն Կ. Պոլսում, Ասորիքում, Արաբիայում, Միջագետքում և Պաղեստինում։ Նրանց մեկնումը յետաձգուեց այն պատճառով, որովհետեւ Վիլսոնը ուշացրեց նրանց լիազօրութեանը վերաբերեալ պատասխանը։

ՍՈՉԻՈՒՄ

—

«Գրուզիան» հաղորդում է.

«Սոչիում Զատկական տօները անցան ախուր դէպքերով։ Կամաւորները ավրակոծեցին Պլաստունսկի գիւղը և ոչնչացրին 160 տուն։ Թնդանօթի կրակով համարեա ոչնչացրին նոյնպէս հարեւան Մազայլ գիւղը։ Այդ երկու գիւղերի բնակիչները համարեա բոլորն է վրացիներ էին։ Այդ պատահեց Զատկի առաջին օրը։

Նոյն օրը Սոչիի ազգաբնակութեան աչքի առաջ բերին վրացի կալանաւորներ ձեռքները կապած։ Նրանց լալով հետեւում էին իրենց կանայք և ուրիշները։ Միեւնոյն ժամանակ կողոպտում էին վրացիների խանութները և բնակարանները։

Բուլւարի փողոցի վրայ կարելի էր ականատես լինել հետեւեալ պատկերին. մեծ քանակութեամբ կոզակների սայլեր էին անցնում վրացիների գոյքերով բեռնուած տանելով հաց, հաւեր, խոզեր և գինի։ Արբած կոզակները ծաղրում էին ձերբակալուածներին։

Բանտը լցուած է «ապստամբներով» և զօրահաւաքից փախչողներով: Ամէն օր տեղի են ունենում շատ գնդակահարութիւններ: Բանտերը լի են հիւանդներով: Կամաւորական բանակի հրատարակած զօրահաւաքին՝ Սոչիում ոչ մի մարդ չէ ներկայացել, ինչպէս այդ ասում են կամաւորական սպաները, իսկ Նովորոսիսկում ներկայացել են միայն մի քանի մարդ:

Սոչիի մօտ կանգ առաւ անգլիական ականակիրը, որը սպիտակ դրօշակ պարզեց: Ականակիրի կապիտանը յայտնեց երկու հակառակորդներին՝ կամաւորներին և վրացիներին, որ նրանք ոչ մի նաւի վրայ չյարձակուեն:

Կամաւորների «Սոչիի լուրեր» թերթը գրելով Սոչիի անցքերի մասին ասել էր, թէ կամաւորները շուտով ուժեր կը բերեն դէպի վրաց ճակատը: Դծահատելով պատերազմական գործողութիւնները, պարծենալով սպառնում էր, թէ վրացիների այդ հանդէս գալը վրաց հանրապետութեան վերջն է գուշակում:

Ազգաբնակութեան ճնշող մեծամասնութեան տրամադրութիւնը դէպի կամաւորները թշնամական է: Լաւ չէ նաև կամաւորական սպաների տրամադրութիւնը, որոնք Սոչիի ճակատի վրայ մեծ յոյսեր չեն տածում, ի նկատի ունենալով Ղրիմի և Դոնի ճակատների լուրջ դրութիւնը:

Ի ԳԻՏՈՒԹԻՒՆ ԿԱՐՍԻ ՓԱԽՍՏԱԿԱՆՆԵՐԻ

Հայաստանի հանրապետութեան երկաթուղիների կառավարիչը Հայաստանի Թիֆլիսի դիպլոմատիական ներկայացուցչին հեռագրում է, որ ի նկատի ունենալով Կարսի նահանգի գաղթականների վերադարձը, առայժմ երկաթուղիների երթեւեկութիւնը Երևան-Սանահին գծի վրայ տեղի կ'ունենայ շաբաթական երկու անգամ: Երևանից գնացքները դէպի Սանահին դուրս են գալու կիրակի և չորեքշաբթի օրերը, իսկ Սանահնից դէպի Երևան՝ երկուշաբթի և հինգշաբթի օրերը:

Երևանից գնացքը դուրս է գալիս առաւօտեան ժամի ութին և Սանահին է հասնում միւս օրը առաւօտեան 4 ժ. 10 րոպէին. իսկ Սանահինից դուրս է գալիս երեկ. 8 ժ. 15 րոպէին և Երևան է հասնում ցերեկուայ ժամի 4-ին:

Սանահնի գնացքները յարմարեցրած են վրացական գնացքների երթեւեկութեան հետ:

Գաղթականների Կարսի նահանգը վերադառնալուց յետոյ գնացքների երթեւեկութիւնը տեղի կունենայ ամեն օր:

ՏԵՂԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

—oo—

Կանադայի հաց գաղթականներին.—Հայաստանի խնամատարութեան մինիստրութեան ներկայացուցիչը մայիսի 5-ից սկսել է Կանադայի ալիւրից թխած հաց բաժանել 300-րդ վերստում գտնուած գաղթականներին. օրական իւրաքանչիւրին տրւում է 8 քառորդ ֆունտ հաց:

◆ **Արդահանի եւ Ճաւախքի գաղթականների վերադարձը.**—Երէկ երեկոյեան Շաւշէթի և Արդահանի գաղթականները մեկնեցին Բաթում:

◆ **Կարս մեկնած գաղթականներ.**—Կարս մեկնած առաջին գաղթականական գնացքով վերադարձել են 2,000 հայ, 300 եզիդ և ռուս գաղթականներ:

◆ **Սանիտարական դրութեան բարելաւում.**—Թիֆլիսի քաղաքային ինքնավարութիւնը 300-ը վերստում սանիտարական դրութիւնը բարելաւելու համար ձեռնարկել է միջոցների:

◆ **Սերմացու գաղթականների համար.**—Հայաստանի խնամատարութեան մինիստրութեան ներկայացուցչութեան լիազօր Զ. Զօրեանը հեռագրում է, որ գաղթականութիւնից վերադարձած Ախալքալաքի ազգաբնակութեանը սերմացուի համար բաժանւում է 8,000 փ. գարի և 2,000 փ. գետնախնձոր:

◆ **Կարսի գաղթականները.**—Երէկ Թելաւից Թիֆլիս եկան Կարս մեկնող գաղթականները:

◆ **Սահմանադիր Ժողովի անդամ Ձիխլաձէի թաղումը.**—Կիրակի, մայիսի 4-ին տեղի ունեցաւ Վրաստանի Սահմանադիր Ժողովի և սոց.-դեմ. կուսակց. կենտրոնական կոմիտէի անդամ Ձիխլաձէի քաղաքացիական հանդիսաւոր թաղումը: Արտասանուեցին բազմաթիւ դամբանականներ:

◆ **Թիֆլիսի բաղնիքների մասին.**—Մի քանի օր առաջ տեղի ունեցաւ Թիֆլիսի բաղնիքների աճուրդը. որին մասնակցել են 72 հոգի: Նախկին տէրերից մասնակցել են միայն երկու հոգի, իսկ մնացածները նոր կապալառուներ են: Բոլոր բաղնիքները տարեկան տրուած են 1,020,336 ռ. կապալավճարով:

— Դումայի ջերմուկախօսական յանձնաժողովը, նախագահութեամբ քաղաքագլուխ Ջիխկիշվիլու, որոշել է քաղաքային վարչութեան միջոցով երկրագործութեան մինիստրից խնդրել, որ Թիֆլիսի բաղնիքները քաղաքին յանձնելու և նրա շահագործման խնդրի քննութեան համար կազմուի միջվարչական յանձնաժողով, որի մէջ մտնելու են քաղաքային ինքնավարութեան և մինիստրութեան 3-ական ներկայացուցիչները:

◆ **Պետրոգրադի նախկին քաղաքագլուխը Թիֆլիսում.**—Անցեալ շաբթին Ղրիմից Թիֆլիս եկան Պետրոգրադի նախկին քաղաքագլուխ Դ. Ի. Դէմկին և օգնական Ի. Հ. Գլէբով:

◆ **Մահապատժի ենթակայ միլիցիոներ.**—Քութայիսի արտակարգ դատարանը մահապատժի ենթարկեց միլիցիոներ Մեփարիշվիլիին, որը մեղադրւում էր կոմիսարի օգնական Լանչաւայի սպանելու մէջ:

◆ **Ժուռնալիստ Գ. Մ. Պալովի թաղումը.**—Կիրակի, մայիսի 4-ին, Թիֆլիսի Կուկիայի ուղղափառների գերեզմանատանը տեղի ունեցաւ ժուռնալիստ Գ. Մ. Պալովի թաղումը:

◆ **Արձակումն.**—Թիֆլիսի դատաստանական պալատի նախագահ Մդիւանը արձակուած է իր պաշտօնից. նրա փոխարէն հրաւիրուած է քրէական դեպարտամենտի նախագահ Լիմբերմանը:

◆ **Նշանակումն.** — Բժ. Ց. Լազարեանը նշանակուել է Հայաստանի խնամատարութեան ներկայացուցչութեան բժշկա-սանիտարական բաժնի կառավարիչ:

◆ **90,000 ռ. իրերի գողութիւն.** Մայիսի 4-ի գիշերը Թերեզա Լաուգերախի նկուղից (Ելիզաւետինսկայա, № 126), անյայտ չարագործներ կոտրել և տարել են զանազան իրեր 90,000 ռ. արժողութեամբ: Կասկածով ձերբակալուել է նոյն տան գոնապանը:

◆ **Ձերբակալութիւն.** — Մայիսի 5-ին միլիցիոներները Զեմելի դեղատան մօտ ձերբակալել են երեք կասկածելի անձնաւորութիւններ, որոնց մօտ գտել են զանազան գործիքներ: Քննութեան ժամանակ ձերբակալուածները խոստովանուել են, որ իրենք դուրս են եկել գողութեան:

◆ **Մանուֆակտուրայի գողութիւն.**—Մայիսի 5-ի գիշերը Մելիք-Շահնազարեանի բնակարանից (Արմեանսկի տուպ. № 4) անյայտ չարագործները գողացել են 12,000 ռ. արժողութեամբ մանուֆակտուրային ապրանք:

◆ **Ձրի թէյատուն.**—Մայիսի 3-ից, քաղաքային աշխատանքի բորսայում, բացուած է ձրի թէյատուն այն անգործների համար, որոնց ցուցակագրել է նա: Թէյատանը իւրաքանչիւրին տրւում է քառորդ ֆունտ սպիտակ հաց և մի կտոր շաքար:

◆ **Ղարաբաղի հարցը.**—Թիֆլիսում յամառ լուրեր են տարածուել, որ Դաշնակիցները Ղարաբաղի լեռնային մասը զիջել են հայերին: Առայժմ այդ լուրերը ստուգուած չեն:

ԹԻՖԼԻՍԻ ԲՈՐՍԱՆ

5 մայիսի

Ռուսական վալիւտայի գները նորից քիչ բարձրացել են, մանաւանդ «Նիկոլայեւսկի» փողերի:

100 և 500 ռուբլիանոցներին վճարում էին մինչև 135—140 տոկոս յաւելում, մանրերին մօտ 55 տոկոս յաւելում: «Կերենսկի» փողերի գները, ընդհակառակը, շարունակում են ընկնել: 1000 ռուբլիանոցները շրջանառութիւն ունէին մօտաւորապէս 45—46 տոկոս յաւելումով. 250 ռ. 29—30 տոկոսով և 40 ու 20 ռուբլիանոցները 14 տոկոս յաւելումով:

Անգլիական վալիւտայի դրութիւնը շատ ամուր է: Ֆունտ ստեռլինգներին վճարում են մինչև 200 ռ. բանկնոտներին և 190 ռուբլի չեկերին:

Տաճկական թղթի լիրաները բարձրացել են մինչև 50 ռուբլի:

Տոկոսաբեր արժէթղթերի գները նոյնպէս ամուր են: 4 տոկոսաբեր ռենտան 90—92 ռ., ազատութեան փոխառութիւնը 72 ռ., 5 և կէս տոկոսաբեր պատերազմական փոխառութիւնը 87 ռուբ., Թիֆլիսի Քաղաքային Վարկային ընկերութեան օբլիգացիաները 150 ռ., ժամանակաւոր անդորրագրերը 103 ռ., Թիֆլիսի Ազնուական բանկի գրաւական թղթերը 95 ռ.:

Դիւիդենտ թղթերի դրութիւնը անշարժ է:

Չեկերի փոխանակութեան համար պահանջւում են 20 տոկոս:

Անդրկովկասի հանրապետութիւնների կոնֆերանսը

—o—

(Երկրորդ նիստը)

Մայիսի 3-ին, երեկոյեան ժամը 8-ին Արտաքին գործերի նախարարութեան շէնքում կայացաւ Կովկասեան հանրապետութիւնների կոնֆերանսի երկրորդ նիստը:

Նիստը բացեց Ադրբէջանի կառավարութեան ներկայացուցիչ Խան-Խոյսկին, որը կոնֆերանսի անդամների անունից ողջոյնի խօսք ասաց Կովկասի լեռնականների միութեան ներկայացուցիչներին, որոնք նոր էին եկել Հիւսիսային Կովկասից:

Նախագահն ընդգծեց, որ հիւսիսային Կովկասի և Անդրկովկասի պետութիւնների միջև կայ անքակտելի կապ, որի հիմքն են կազմում անտեսական և քաղաքական ընդհանուր շահեր: Քաղաքական իրադարձութիւնը մեծ և շատ ծանր փորձութիւնների ենթարկեցին լեռնականներին, սակայն վերջինները քաջութեամբ դիմադրում են և պատուով դուրս գալիս սպառնացող վտանգից:

Եւ այստեղ ի դէպ է յիշել Անդրկովկասի հանրապետութիւնների կողմից արած յայտագրերը, որոնց միջոցով նրանք յայտնեցին լեռնականներին իրենց համակրութիւնը և աջակցելու պատրաստականութիւնը:

Նման համակրութիւնը մեզ յոյս է տալիս, որ կոնֆերանսում լեռնական հանրապետութեան ներկայացուցիչները կը վաստակեն իրենց ժողովրդի համար նոր օգնութիւն և նոր ուժեր: Լեռնականների պատուիրակութեան կողմից պատասխանում է պ. Կանտեմիրովը, որը Կովկասի լեռնականների միութեան կողմից ողջունում է կոնֆերանսի պետութիւններին և շնորհակալութիւն յայտնում:

Մեզ, ասաւ նա, ուշացրեց ներկայումս տեղի ունեցող կռիւը, որը մղում է մեր ժողովուրդը ցարի ժառանգ Դենիկինի դէմ: Իսկապէս մենք այժմ ծանր դրութեան մէջ ենք գտնւում:

Եւ քաղաքական այդ իսկ դրութիւնը պահանջում է մեզանից Անդրկովկասի պետութիւնների հետ միահամուռ հանդէս գալ թէ ֆինանսական, քաղաքական և թէ այլ հարցերում: Մենք եղել ենք համերաշխութեան կողմնակիցներ: Եւ եթէ այժմ մենք ստիպուած ենք պատերազմելու դաւաճան թշնամու դէմ՝—մենք անում ենք այդ հաւատացած լինելով, որ մենք արդար ենք: Մենք կը կռուենք Դենիկինի դէմ, քանի դեռ մեր ձեռքից սուրը վայր չի ընկել:

Խան-Խոյսկի՝ — Համաձայն կոնֆերանսի առաջի նիստի որոշման՝ պատուիրակների բոլոր ներկայացուցիչներից ընտրուած է պրեզիդիում:

Հողային և սահմանային հարցի նկատմամբ պրեզիդիումը որոշեց, որ առայժմ հարկաւոր է քննութեան առնել և մշակել այն սկզբունքները, որոնց միջոցով հնարաւոր է լինելու լուծել հողային բոլոր վէճերը:

Կոնֆերանսի պարապմունքների կէտերը հետևեալն են.

1) Երկաթուղային. 2) Փոստ հեռագրական. 3) Ֆինանսական. 4) Մաքսային. 5) Ապրանքների փոխանակութեան. 6) Հողային և սահմանային. 7) Անկախութեան փոխադարձ ճանաչումը. 8) Անդրկովկասի հանրապետութիւնների միահամուռ հանդէս գալը. 9) Նախազգուշական միջոցներ անկախութեանը վտանգ սպառնալու դէպքում. 10) Հպատակութիւն. 11) Գաղթականութեան և 12) Դատաստանական-իրաւական (Судебно правовой):

Բացի դրան կազմուած է 6 յանձնաժողով, որոնք իրենց համապատասխան խնդիրների նախապատրաստական աշխատանքը դեկուցելու են կոնֆերանսի պլենումին, որի ստորագրութեամբ կը վաւերացուի այս կամ այն որոշումը:

Առաջին յանձնաժողովը մշակելու է այն միջոցները և սկզբունքները, որոնց համաձայն պիտի լուծուեն տերրիտորիալ և սահմանային խնդիրները:

Երկրորդ յանձնաժողովը զբաղուելու է երկաթուղային և փոստ-հեռագրական հարցերով: Երրորդը՝ ֆինանսական, ապրանքների փոխանակութեան և մաքսային. չորրորդը՝ քաղաքական հարցերով, պետութիւնների անկախութեան, հպատակութեան և այլն: Հինգերորդը՝ դատաստանական-իրաւական և վեցերորդը՝ գաղթականութեան:

Ամէն մի յանձնաժողովը կազմւում է 3-ական ներկայացուցիչներից, ընտրուած իւրաքանչիւր պատուիրակութիւնից:

Խաս-Մամեդովը առաջարկում է գաղթականական յանձնաժողովի մէջ մտցնել նաև քոչուորների հարցը:

Ս. Տիգրանեան առարկում է, թէ քոչուորները գաղթականներ չեն և այդ երկու առանձին հասկացողութիւնները անհնարին է միացնել: Նա գտնում է, որ քոչուորների հարցը պետութեան սահմանների պերիֆերիայումն է գտնւում և այդ տեսակէտից յարմար է այդ հարցը թողնել ֆինանսական յանձնաժողովի քննութեան:

Ս. Ցարուքիւնեանը յայտնում է, որ քոչուորների խնդիրը սերտ կապուած է պետութեան իրաւական ապպարատի կազմակերպութիւնից և ուստի առաջարկում է այդ հարցը վերապահել դատաստանական-իրաւական յանձնաժողովին:

Ռամիշվիլին՝ այդ հարցի շուրջը ծագած տարաձայնութիւնը կանխելու նպատակով առաջարկում է քոչուորների խնդրի աթիւ յատուկ մի յանձնաժողով կազմել, որը կը զբաղուի այդ հարցի մշակմամբ և այդ կը լինի 7-րդ յանձնաժողովը:

Այդ առաջարկութիւնն ընդունւում է:

Ս Ցարուքիւնեան. — Որովհետև 1-ին և 4-րդ յանձնաժողովների պարապմունքը մեծ և լուրջ աշխատանք են պահանջում, կարևոր է այդ յանձնաժողովների անդամների թիւը աւելացնել, դարձնելով 3-ական:

Այս առաջարկութիւնը ևս ընդունւում է:

Ս. Մամիկոնեան հարց է տալիս թէ, արդեօք ինչպիսի փոխյարաբերութիւններ պիտի լինեն ընտրուած յանձնաժողովների և կոնֆերանսի միջև:

Խաս-Մամեդով.—Ես կարծում եմ, որ երբ պատրաստ կը լինէին յանձնաժողովների աշխատանքները՝ առաջին իսկ հերթին կոնֆերանսի սեղանի վրայ հարկաւոր է դնել տերրիտորիալ և սահմանային յանձնաժողովների խնդիրը, որովհետև այդ հարցը կոնֆերանսի օրակարգի մէջ ամենակարևորն և հիմնականն է:

Եթէ մենք չկարողանանք այստեղ մի որոշ համաձայնութեան գալ տերրիտորիալ հարցի նկատմամբ, այն ժամանակ այս կոնֆերանսը իր դրած նպատակներից և ոչ մէկին չի հասնի: Նպատակներ, որոնց Անդրկովկասեան հանրապետութիւնների համար կենսական նշանակութիւն ունեն:

Ռամիշվիլին նկատում է, որ յանձնաժողովների պարապմունքը քննութեան պէտք է առնել այն կարգով, ինչ կարգով իւրաքանչիւր յանձնաժողով պատրաստած և վերջացրած կը լինի իր զեկուցումը. և այն, առանց որևէ ուրիշ կարգ հաստատելու: Դա միակ նորմալ ճանապարհն է, որից մենք չպիտի շեղուենք: Իսկ եթէ առաջինը քննել տերրիտորիալ հարցը՝ կընշանակի միանգամայն աննպաստ մթնոլորտ ստեղծել և դրանով զրկել կոնֆերանսը հնարաւորութիւնից՝ լուծելու և մի շարք այլ խնդիրներ, որոնք մեր հանրապետութիւնների համար նոյնչափ կարևոր են:

Գեգեչկորին պնդում է նոյնպէս անխախտ պահպանել յանձնաժողովների զեկուցման կարգը առանց նախօրօք վճռելու:

Կանտեմիրով: Կոնֆերանսի օրակարգում շօշափած կէտերից հարկաւոր է զատել քաղաքական և տերրիտորիալ խնդիրները, այն է՝ 1-ին և 4-րդ յանձնաժողովների զբաղմունքները, և պնդում է նախ և առաջ քննութեան առնել և լուծել այդ իսկ հարցերը, իբրև ամենակարևոր և անհրաժեշտ խնդիրներ կոնֆերանսի պարապմունքների մէջ:

Ս. Մամիկոնեան.—Մենք չենք կարող պայմանաւորել մի խնդիր միւսով և մի հարցը զատել միւսից:

Իսկ ինչ վերաբերում է տերրիտորիալ հարցին—պիտի ասեմ, որ մենք այդ հարցը կոնկրետ կերպով դեռ չենք դրել մեր պարապմունքների օրակարգի մէջ: Պիտի ի նկատի առնել, որ առայժմ դրուած են միայն նախապատրաստական խնդիրը, որոնց պարզաբանութիւնից յետոյ միայն մենք պէտք է մօտենանք տերրիտորիալ հարցի որոշմանը:

Խան-Խոյսկին առաջարկում է անկախ թողնել այդ հարցի քննումը և յանձնել պրեզիդիումի որոշման:

Մի քանի ուղղումներ մտցնելուց յետոյ նախագծի յօդուածների մէջ կոնֆերանսի նիստը փակւում է:

ԱՌԵՒՏՐԱ-ԱՐԴ. ԿԵԱՆՔ

ՕԴԵՍՍԱՅԻ ԱՆԿՈՒՄԸ ԵՒ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐԻ ԳՆԵՐԸ

—

Օդեսսան բոլշեւիկների ձեռքն անցնելուց յետոյ տեղական շուկայի ապրանքների գները մեծ փոփոխութիւն կրեցին: Մի շարք մթերքներ, որոնք պատրաստուած էին Բաթումի և Փոթու վրայով Օդեսսա ուղարկելու, չկարողանալով արտահանել, նշանաւոր չափով նրանց գներն ընկան: Այդ բանը աւելի նկատելի էր նամանաւանդ մի քանի ձկնավաճառների շուկաներում, որտեղից նշանաւոր չափով ձուկ պէտք է արտահանուէր Բագուից Օդեսսա: Ներկայումս, օրինակի համար, Թիֆլիսում վոբլա ձուկը առաջարկում են փութը 70 ռուբլի, մինչդեռ մի քանի ժամանակ առաջ այդ ձկան գինը հասնում էր մինչև 210 ռուբլու:

Սաստիկ իջել է նաև ձէթի գինը:

Այդ մթերքը պատրաստուած էր հիւսիսային Կովկասում Բաթումի վրայով Օդեսսա ուղարկելու համար: Այժմ, այդ շուկան կորցնելուց յետոյ, ապրանքատէրերը աշխատելով ազատուել նրանից, առաջարկում են ձէթը բաւականին ցած գնով: Մի քանի ժամանակ առաջ այդ ձէթը ծախւում էր փութը 620 ռուբլիով, իսկ այժմ նոյնը առաջարկում են մինչև իսկ 500 ռուբլիով:

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆ

Էնզելի. Պատերազմի առաջացրած խառնակութիւններից աշխատում են օգտուել բոլորը: Աւելի աչքաբացները ոչինչ չեն խնայում հեշտ գներով փող դիզելու և մաքսանենգութեամբ պարապելու: Կառավարիչը դիմել է Քուչիկ խանին և զինուած ույժ խնդրել վերջ տալու կոնտրաբանդին:

Վերջերս Կովկասի բոլոր տեղերից հրէաներ, լազկիներ, Գանձակի թաթարներ և այլն խմբերով լեցուել և վխտում են այնտեղ: Առաւելապէս աշխատում են մանուֆակտուրայ [illegible] փախցնողները այնքան շատ էին, մանաւանդ այնքան յանդուգն էին, որ մաքսատունը այդ բոլորի հանդէպ ուղղակի անզօր էր: Կաշառք, ծեծ, հայհոյանք, սպառնալիք ամենօրեայ սովորական երևոյթ էր: Սակայն այս խայտառակութիւնները զգալի չափով վերացան Քուչիկ խանի մարդկանց գալով: Ըստ լուրերի, անգլիացիք Բագւում գրաւում են կոնտրաբանտ տարած մանուֆակտուրայի ապրանքները:

Սովուջբուլաղ

Նորից բաղդ ունեցայ Սովուջբուլաղը տեսնելու, բայց այս անգամ ոչ այն շէն Սովուջբուլաղը, ինչ որ էր հինգ տարի առաջ: Պատերազմի արհաւիրքներին ենթարկուած այս շէն քաղաքը դարձել է աւերակների մի կոյտ: Իրար յաջորդող ջարդերն ու սովը ոչնչացրել են ժողովրդի առողջ դասը և տնտեսականը: 20—30,000 ազգաբնակչութիւն ունեցող քաղաքից հազիւ մի չորրորդ մասը մնացած լինի այժմ:

Շրջակայ գիւղերը բոլորովին անմարդաբնակ են: Քաղաքում գտնուող 150 տուն հրէաներից 20 տուն է մնացել միայն, իսկ տեղացի հայ՝ և ոչ մի հոգի: Հայկական եկեղեցին քարուքանդ է արուած և աւերի վերածուած:

Նահանգապետ Մուսաբահէզ-Դովլի եռանդուն գործունէութեան շնորհիւ քաղաքը սկսում է կենդանութիւն առնելու: Ցրուածները ամէն կողմից հաւաքւում են: Քաղաքային վարչութիւնն առանձին խնամք է տանում սովի ճիրաններից ազատուած 250 այրիներին, որոնց մեծ մասը շրջակայ գիւղերից թափուել է քաղաք՝ մի կերպ քաշ տալու իրենց գոյութիւնը: Կարիք կայ մեծ օգնութեան:

Թաւրիզից վերջերս այստեղ եկաւ քսանհինգ տարիներից ի վեր Սովուջբուլաղի յայտնի բժիշկ Յովնաթան Ժորժեանը: Այդ հանգամանքը մեծ ուրախութիւն պատճառեց քիւրդ ազգաբնակութեան, որը կարիք ունէր նրա նման մի փորձուած բժշկի: Բժշկին հրահանգուած է Ամերիկեան նպաստամատոյցից ամսական 300 թում. բաժանել տեղիս չքաւորներին: Շատ ուրախալի կըլինէր շրջակայ գիւղերի մասին մտածել, որոնք բոլորովին զուրկ են ապրուստի միջոցներից, եթէ ընչազուրկ գիւղացութեան սերմացու տրուի՝ նրանք յառաջիկայ բերքին 20 տոկոս յաւելեալով կը վերադարձնեն իրենց փոխ տրուածը, որով և առաջիկայ տարում Սովուջբուլաղի և Մարաղայի շրջանում զգալի առատութիւն կը լինէր: Սուլդուզի կողմերում նման պայմաններով սերմացու բաժանուել է: Բանի չուտ է պիտի մտածել այդ մասին:

Ցորենի փութը այժմ արժէ 30 ղր., գարին՝ 22 ղր., հացի փ. 30—32 ղր., միսը 48 ղ., իւղը 120 ղ., պանիրը 90 ղ., շաքարի լիտրը 75 ղր., բրինձի փ. 85 ղր.:

Ղարադաղի գիւղերի կողոպուտների նուէրը

Առաջնորդարանի կողմից Ղարադաղի աւերուած և կողոպտուած գիւղեր Խանագեահի, Ղուլուզիի և Աղազանի արկածեալների համար Թեմ. ժողովի անդամ Ց. խան Ցովսէփեանը 1000 թուման փող է տարել բաժանելու:

Քուչուկ-խանի անձնատուր լինելը

Վերջին պահուն մեզ հասած լուրերի համաձայն, իբր թէ Քուչուկ-խանը անձնատուր է եղել կառավարական զօրքերին:

Պոստ

Բագուից Ռաշտ և Թաւրիզ պոստը կանոնաւորուել է:

Մանուֆակտուր

Մեծ քանակութեամբ մանուֆակտուր և այլ ապրանքներ ամէն օր ատացւում են Համադանից ու Թեհրանից և ինչ միջոցով որ կարելի է՝ փոխադրում են Ռուսաստան:

Հայկական ջարդերի «հերոսը»

Խոյի հայկական ջարդերի և հայուհիների իսլամացման ու քեաբին անելու «հերոսներից» մէկի՝ Մաշադ-Մահմուդ Զախմուրի դէմ Թայլաթում սկսուած գործը՝ առաջնոր-

գարանից վերջերում յանձնուեց պ. Գ. Միքայէլեանին։ Միզադրուողը տուժեց 25 թմ. և նրա մօտից խլած ազատ արձակուեց 8 տարեկան քեռբին արած մի հայ աղջիկ, որը այժմ Թաւրիզում դպրոց է յաճախում։

Գաղթականների դրութիւնը Ղազւինում

Ապրիլի 2-ին Ամերիկեան հիւպատոսարանից Րիլիֆ (նպաստ) կոմիտէն Թեմակալին ուղղած անգլերէն մի գրութեամբ յայտնում է, որ այլ ևս անկարող է Ղազւինից հասնող նոր գաղթականական խըմբերին օգնել։ Նամակը ծանր գործի տպաւորութիւն թողեց թեմ. ժողովում։ Թեմակալը այդ առթիւ բողոքի հեռագիր տուեց Թեհրան Պարսկաստանի Ամերիկական կենտրոնական Կոմիտէին։

ՎՐԱՍՏԱՆ

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Դարձեալ մէկ զրպարտութիւն է բարդւում վրաց ժողովրդի վրայ։ Ռէյտերի գործակալութեան ապրիլի 27-ի տեղեկութիւնների մէջ կան մերկացումներ Տաճկաստանի պատերազմին խառնուելու մասին, որի մէջ ասւում է, որ եթէ թէ պատերազմի հրատարակութիւնից առաջ էնւէր փաշան Վրաստանի հետ պայման է կապել Կովկասի պատերազմական գործողութիւնների մասին, որով և բացատրւում են Թուրք-վրացական այն կոնցեսիաները, որոնք տրուեցին Վրաստանին Բրեստ-Լիտովսկի պայմանագրով։ Վրաստանի կառավարութիւնը բաձրձակ յայտարարում է ամենքին, որ այդ տեղեկութիւնը ոտից-գլուխ, չար զրպարտութիւն և ամենազզուելի բամբասանք է հանդիսանում վրաց ժողովրդին վերագրելով մի խումբ անպատասխանատու և վրաց ժողովրդի հետ առնչութիւն չունեցող անձանց արարքները։ Վրաց ժողովուրդը մեղադրում են դաւաճանութեան մէջ, այն ժողովուրդը, որ գերման-թուրքական դաշնակցութեան յաղթանակի օրերում անգամ չյակցաւ մասնակցել Բրեստի պայմանագրին, թէյէտ նրան մեծամեծ խոստումներ էին անում. այն ժողովուրդը, որ որոշակի հրաժարուեց Բրեստ-Լիտովսկի պայմանագիրը ճանաչելուց, երբ սա ստորագրուեց. նա, որ իր բոլոր ուժերը ուղղեց Վրաստանի սահմանները ներս խուժած թուրքական հորդաներին դիմադրելու համար, որ իր լաւագոյն զաւակներին ուղարկեց Բաթումը պաշտպանելու, և Չոլոկ գետի վրայ ոչնչացրեց թուրքական մի ամբողջ դիվիզիա. մի ժողովուրդ, որի արժանաւոր ներկայացուցիչները քաջութեամբ կռւում էին թուրքական արշաւանքի դէմ, և ահա այդ ժողովրդի վրայ բարդւում է դաւաճանութեան զազրելի զրպարտութիւնը, և այն էլ այնպիսի մի աղբիւրի կողմից, ինչպիսին է Ռէյտերի գործակալութիւնը, որի տեղեկութիւնները մենք սովորել էինք ճշմարտութեան տեղ ընդունել։

Վրաստանի կառավարութիւնը կրկին յայտարարում է, որ այդ հաղորդագրութիւնն ամբողջովին մտացածին է և բողոքում է այդպիսի յարձակումների դէմ, որոնց նպատակն է վրաց ժողովուրդը ամբողջ աշխարհի առաջ սևացնել։

ՎՐԱՑ ԹԵՐԹԵՐԻՑ

Վրաց սոցիալ-դեմոկրատների օրգան «Սախալխո Սաքմէ»-ն (№ 514) այն լուրերի առթիւ, որպէս թէ մայիսի սկզբներին լոյս պիտի տեսնի առանձին պաշտօնական յայտարարութիւն, որով Անդրկովկասը բռնագրաւման է (օկկուպացիա) ենթարկուելու Անգլիայի կողմից և գեներալ-նահանգապետ էլ է նշանակուելու, իր առաջնորդողում գրում է, ի միջի այլոց, հետևեալը.

«Մենք կարծում ենք, որ կառավարութիւնը և Սահմանադիր Ժողովը հաշիւ կը տեսնեն այս լուրերի հետ և շուտով ամէն բան կը պարզեն, որպէսզի թիւրիմացութիւն տեղի չունենայ և չփոթուած խնդիր հանգստանայ։ Մենք գիտենք, որ այս լուրերը որոշ նպատակով են տարածուած, բայց և այնպէս հարց ենք դնում՝ այս լուրերը ունե՞ն որևէ հիմք։ Ցամենայն դէպս մենք ուզում ենք հետևեալը նկատել։

Անգլիացիների մուտքը Անդրկովկաս մենք ընդունեցինք միատեսակ անդորրութեամբ։ Մենք համոզուած էինք, որ Անգլիան չէր ցանկանայ այստեղ աշխարայ իմպերիալիստական քաղաքականութիւն վարել, որովհետև այս բանը կառաջացնէր սարսափելի անարխիա և աւերումն։ Վրաստանը պատւ իր անկախութիւնը և ոչ մի ժամանակ չի թողնի ձեռքից այս անկախութիւնը։ Նա, ով այստեղ մուտք կը գործէ, պէտք է հաշուի առնէ այս հանգամանքը և այնպէս վարուէ։ Դժբաղդաբար, անգլիացիների գործողութեանց մէջ կային այնպիսի մոմենտներ, ինչպէս Վրաստանում, այնպէս էլ Բաթումում—երբ նրանք ցոյց տուեցին իրենց անծանօթութիւնը տեղական կեանքի հետ և շատ սխալներ գործեցին։ Այս է պատճառը, որ ժողովուրդը հաւատում է ամէն տեսակ սուտերի, որովհետև մինչև այսօր Դաշնակից պետութիւնների քաղաքականութիւնը մնում է անորոշ և կարելի է սպասել ամէն տեսակ անկնկալութիւնների։ Մենք գիտենք, որ անգլիացիների քաղաքականութիւնը փոփոխւում է, նայելով նրան, թէ ո՛ր նոր գեներալ կը գայ Անդրկովկասի այս կամ այն հանրապետութիւնը։

Հիմա էլ սպասում են գետ. Միլնին, և մեր թշնամիները նրա անուան հետ կապում են ամէն տեսակ լուրեր, նրանց համար «բաղդաւորութիւն», իսկ մեզ համար դժբաղդութիւն բերող։ Կրկնում ենք, որ այս լուրերը անհիմն են։ Բայց եթէ այս լուրերը որևէ հիմք ունենն, եթէ նման մտադրութիւն կայ, որի մասին այնպէս յամառաբար խօսում են, ամբողջ աշխատաւոր ժողովուրդը ոտքի կը կանգնէ և դիմադրութիւն ցոյց կը տայ բոլոր այն ուժերին, որոնք կուզեն նրա անկախութեան վերացումն։ Մեր թշնամիներն անգամ խոստովանում են, որ ուրիշ երկրների հետ համեմատած՝ Վրաստանում կարգ և խաղաղութիւն է։ Ուստի բոլորովին աւելորդ է «կարգ» վերականգնելը։ Բայց եթէ այնուամենայնիւ ուզում է օրհնութեան արժանաւոր մի բան անել, նա այն էլ պիտի գիտենայ, թէ ինչ կը հետևի այս տեսակ գործողութեան և թէ ինչեր կարող են պատահել մեզ մօտ։ Պէտք է մտածեն ամէն տեսակ պատասխանատուութեան մասին նրանք, որոնք ազգերի ցանկութիւնը հաշուի չեն առնի, իսկ այդ ցանկութիւնն է՝ ազատ կեանք և անկախութեան անձեռնմխելիութիւնը։

Վրաց ժողովուրդը ինչպէս առաջ, այնպէս էլ հիմա շատ արթուն է։ Այս պատճառով ժողովրդին հանգստացնելու, անորոշութեանը վերջ դնելու անպատճառ հարկաւոր է, որ կառավարութիւնը և Սահմանադիր Ժողովը ցրեն այս լուրերը, որպէսզի ոչ մի թիւրիմացութիւն չպատահի և ժողովուրդն էլ իմանայ, թէ ինչումն է բանը։ Կրկնում ենք, որ այս լուրերը անհիմն են, բայց նրանք այնուամենայնիւ ժողովրդի մէջ ջղայնութիւն և զգացմունքների յուզմունք են առաջացնում։ Այս պատճառով հարկաւոր է իսկական տեղեկութիւններ հրատարակել, որպէսզի ամեն բանին պատրաստուած հանդիպենք ի մի դարձած աշխատաւոր ժողովուրդը ամէն կերպ կարող լինի պաշտպանել իր արդար իրաւունքը և ազատութիւնը։

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Ծղնեթ գիւղ, 30 ապրիլ

Ինձ վիճակուեց պաշտօնով առաջին անգամ լինել Վրաստանի Ծղնեթ հայաբնակ գիւղում։ Այս գիւղը գտնւում է Թիֆլիսից 7 վերստ հեռաւորութեան վրայ, դէպի արևմտեան կողմը։ Գիւղում ապրում են մօտ 230 տուն (Ներքին և Վերին Ծղնեթ) վրացախօս հայեր, որոնցից 80 տունը տեղափոխուել են քաղաք։ Գիւղացիները պարապում են երկրագործութեամբ, պարտիզպանութեամբ, անասնապահութեամբ. ունեն բանջարանոցներ։ Գիւղացիների գլխաւոր աշխատանքի աղբիւրն է ածուխի առևտուրը, որ իրենք են պատրաստում, իրենց սեփական գրաստներով ամեն օր կրում են քաղաք և վաճառում։ Տըները նոր ձևի են, աղիւսաշէն՝ լուսամուտներով, օդը առողջարար, ունի առատ աղբիւրներ՝ վըճիտ քաղցր ջրերով։ Աղբիւրների համար կանոնաւոր աւազանը և խողովակներ կառուցել են իշխ. Բեհբութեան և Ղորղանեանները։ Այս գիւղը ամառը գալիս են բաւական թուով հոլեկներ Թիֆլիսից և այլ վայրերից և գտնում են ամէն տեսակ յարմարութիւն։ Գիւղում հայոց դպրոց գոյութիւն չունի, իսկ պետական դպրոցը, որ հիմնուած է 1904 թուականին, պատերազմի տարիների թանգութեան պատճառով փակուած է։ Գեղեցիկ է գիւղի ս. Աստուածածին անուան հայոց եկեղեցին, որ կառուցուած է նոյնպէս իշխ. Բեհբութեանների հաշուին։ Բազմաթիւ հայ մանուկներ մի բառ անգամ հայերէն չգիտեն, փողոցներում խաղ են անում մեծեանց հետ և խօսում վրացերէն։ Բացի հայերից այս գիւղում ապրում են 40 տուն վրացիներ. տեղացի վրացիները և հայերը համերաշխ և բարի հարևաններ են։ Հայ վրացական կոնֆլիկտի օրերում դրսից եկած վրացի զինուորները, միլիցիոներները և պաշտօնեաները մեծ նիւթական վնասներ են հասցրել Ծղնեթցի հայերին, կողոպտելով նրանց հացը, խոտը, յարդը և տնային իրերը։ Գիւղում կան մի շարք խանութներ, որոնք գտնւում են հայերի ձեռքում։ Ներկայ ամսի 13-ին կայացաւ նոր կոմիսարի ընտրութիւնը. ընտրուեց միաձայն երիտասարդ Մինաս Թաթուլեանը, որ գիւղում պատիւ և յարգանք է վայելում համայնքի կողմից։ Ծղնեթի հայերը շատ են փափագում գիտակ լինել հայ կեանքին և առօրեայ մեր կեանքի անց ու դարձին, կարօտ են այնպիսի անհատների, որոնք իրենց հասկացնէին թէ ինչ է կատարւում հայ աշխարհում և առհասարակ քաղաքական կեանքում։ Գիւղացիները պատրաստակամութիւն յայտնեցին իրենց լուման ևս նուիրել Հայաստանի սովեալներին։ Այս գիւղում օրն ի բուն աշխատաւոր գիւղացութիւնը ծանր աշխատանքի մէջ է. աշխատում է պարտէզների, բանջարանոցների և արտերի վրայ, որպէսզի սեպհական արտերի հացով կերակրի իր ընտանիքը։ Հայ գիւղացին Ծղնեթի շրջանում սար ու ձոր, անտառ քարուքանդ է արել արտ շինել, այս տարի. արտերի բոյսը շատ լաւ է և խոստանում է առատ հունձ։ Ծղնեթ գիւղի հայերը, որ Թիֆլիսից ընդամենը գտնւում են 7 վերստի վրայ, մոռացութեան են տրուած մեր ինտելիգենցիայի կողմից։ Պէտք է իր ժամանակին բաց արած լինէին այնտեղ հայ դպրոց։ Ցուսանք, որ պատերազմի դաժան տարիներից յետոյ այլևս մոռացութեան չեն տրուի այդպիսի հայ գիւղեր։

Առաքել Բոյաճեան

ԳՐԱԿ.-ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏ.

Գ. ԲԱՇԻՆՋԱՂԵԱՆԻ ՄԻ ՆՈՐ ԱՇԽԱՏՈՒԹԻՒՆԸ

—

Վերջերումս բացուած 2 պատկերահանդէսներից միայն գրուեց ամփոփ կերպով «Հայ Գեղարուեստագէտների Ընկերութեան» նկարների մասին. չգրուեց ոչինչ «Կովկասում գեղարուեստը խրախուսող ընկերութեան» նկարների մասին, որի մէջ կան բաւականին քանակութեամբ ցուցադրուած գործեր. մի ուրիշ անգամի թողնելով այդ նկարների մասին ամփոփ տեղեկութիւն տալը «Ժողովրդի Ձայն»-ի ընթերցողներին, այս անգամ յատկապէս կանգ եմ առնելու այն վերջին (ոչ ամենավերջին) աշխատութեան վրայ, որ նկարուած է սրանից 2—3 ամիս առաջ, ունի թէ պատմական և թէ գեղարուեստական մեծ նշանակութիւն։

Նկարը, որ ունի 2 արշ. լայնութիւն և 3-ից աւել բարձրութիւն, վերցրած է Նախկին Ցաճկահայաստանի վայրերից՝ Մամախաթունի մօտիկ ձորերից, որի միջով հոսում է գետակը (Եփրատի ակունքներից մէկը), որպիսի ձորի միջով, (ըստ մեծի մասին) գետի ձախ ափով դէպի հարաւ-արևելք է շարժւում մի՝ ոչ այնքան սաստւոր, գաղթականութիւն։ Ժամանակը առաւօտեան է, Լեռների բարձր կատարները նոր են սկսել ոսկեզօծուել արևի առաջին ճառագայթներով։ Եղանակը ձմեռ է։ Բաւական քանակութեամբ եկած ձիւնը նստել է ձորի երկու ափի, առաւել ևս գետի ձախ ափի ժայռերին ու բըլըրակներին, ապա ձորի դէպի վեր բարձրացող ուսերին և իրեն ձորի մէջը։ Գաղթականութիւնն ահա այդ ձիւնը ճեղքելով, առաւօտեան վաղ թողել է իր ճամբան։ Շարժուող մարդիկ ձիւնի խորութեան մէջ հազիւ են նշմարւում. գաղթականների տնցած ճամբով հազիւ մի ակոս է ձգւում սպիտակ ձիւնի մէջ, որպիսի ձիւնը այնքան կապտաւուն չէ, որքան արևի մեղմ լոյսի ազդեցութեան տակ՝ սպիտակախառն։ Ժայռերի այն մասերը, որոնք ուղղահայեաց դիրք ունեն, ծածկուած չեն ձիւնով և հարազատօրէն դիտողին յիշեցնում են ձորի, իրար ետևից շարուած, բնական ժայռերը, մերթ ընդ մերթ ունենալով իրենց մէջ մամռոտ տեղեր. գետը քէչ կանաչաւուն գոյն ստացած բաւական խաղաղ կերպով հոսում է ձորի միջով, մի քանի տեղ ճիւղերի բաժանուած։

Գոյները, նկարչի վրձինի տակ, այնքան ներդաշնակ են դուրս եկել, այնքան գեղարուեստական ճշտութեամբ, որ նայողին տանում են բնութեան այդ մի գեղեցիկ անկիւնը, որի խորքում կոնտրաստ կերպով պատկերացրած է տխրութիւնը՝ գաղթականների շարանը, զանազան դիրքերով ու զանազան դէմքերով։ Օդը նկարի մէջ որքան սաքը տաս է և խորը, նա խառնելով գնում հասնում է մինչև հիւսիսային մասը ձորի, ուր երկինքը վարդագոյն է դառել արևի առաջին ճառագայթների տակ և նրա տակ ոսկեզօծուած են սպիտակին տուող բարակ, ճերմակ ամպերը. զգում ես, որ քո առաջ կայ քեզ հետ խօսող հարազատ բնութիւն, օդ, լոյս, ջուր, նուրբ ձիւն, բնական ժայռեր ու բլուրներ և զգում ես, որ այդ համերաշխութիւն կազմող իրերի մէջ ընկած է դժբաղդ հայը, դժբաղդ գաղթականը, օտարութեան ցուպը ձեռին...

Այս նկարը նկարչի ամենալաւ գործերից մէկը պիտի համարել իր գեղարուեստական հասունութեամբ ու վրձինի խորութեամբ և արժէ, որ այդպիսի մի նկար գնէ որևէ հայ մուզէյ և պահէ իբրև պատմական-գեղարուեստական գործ։

Խորհուրդ ենք տալիս հայ հասարակութեան այցելել պատկերահանդէսը (Դրիբայեդովսկայա փ. Արշակունու տուն) և տեսնել այդ աքանչելիքը, քանի դեռ նկարների ցուցահանդէսը փակուած չէ։

Մեն-Ցեկ

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Խոնարհաբար խնդրում եմ թոյլ տալ «Ժողովրդի Ձայնի» միջոցով իմ և մանրիկ երեխաներիս շնորհակալութիւնը մատուցանել մեր սիրարժան հոգևոր հօր՝ Նիկողայոս քահանայ Բաւէեանին, որ ամուսնուս՝ տիրացու Կարապետ Ղազարեանի հիւանդութեան առաջին օրից շարունակ այցելում էր հիւանդին, մխիթարում նրան, քաջալերում մեզ և բարոյապէս և նիւթապէս, իսկ հիւանդի մահուանից յետոյ՝ նոյնպիսի հայրական գթութեամբ և քրիստոնէական բարութեամբ հոգաց ամբողջ թաղումը և չմոռացաւ իմ խեղճ որբուկների վիճակը թեթևացնել։

Այլև ջերմ շնորհակալութիւն պ. պ. Գրիգոր Տ. Աբրահամեանին, Մկրտիչ Պետրոսեանին, որոնք ամուսնուս հիւանդութեան ընթացքում և յետոյ նիւթական առատ օգնութեամբ խնամեցին հիւանդին և որբերիս. ինչպէս և յարգելի բժիշկներ՝ Միքայէլ Մելիք-Բաբախանեանին և Միքայէլ Բաղդասարեանին, որոնք առանց վարձատրութեան շարունակ այցելեցին հիւանդին այն հեռաւոր անկիւնում, ուր մենք պատսպարուած ենք։

Ստիպուած եմ յայտնել նաև, որ իմ և վեց մանրիկ երեխաներիս աչքերը յառած են այժմ մեր հոգևոր հօր՝ տ. Նիկողոսի, պատուարժան երէցփոխ պ. Ճմշուրեանի և այն ծխի ժողովրդի վրայ, որոնց եկեղեցու դպիրն էր ամուսինս շուրջ 18 տարի, որի ընտրեալ քահանայացուն էր նա։ Առանց այդ ազնիւ անձերի աջակցութեան և ժողովրդի նիւթական օգնութեան, ես և երեխաներս դատապարտուած ենք սովի և մահուան։ Այս յոյսն է, որ դեռ անվհատ է պահում մեզ և այդ յոյսով է, որ դիմում եմ նրանց։

Այրի Հեղինէ Ղազարեան

ՏԳԵՂ ՃԱՐԻՔՆԵՐ ԽՈՋԻՎԱՆՔԻ ՀԱՆԳՍՏԱՐԱՆՈՒՄ

—

Երկար տարիներից ՝ի վեր մուտք չէի գործել Թիֆլիսի Հայոց Խօջիվանքի գերեզմանատունը։ Ապրիլի 21-ին այցելեցի յիշեալ գերեզմանատունը. ինձ համար անչափ հետաքրքրական էր տեսնել մեր ազգի հասարակական գործիչների, մտաւոր աշխատաւորների, բարեգործների, զանազան դէմքերի շիրիմները, որ մեզ հայերիս համար եղել են պաշտելի անձնաւորութիւններ, այսօր նրանք պառկած են սև հողի տակ. Նրանց տապանաքարերը, շիրիմները մեզ համար սուրբ են և խնկելի. և ինչ ես տեսնում, չարագործների ձեռքով տապանաքարերից շատերը կոտրտուած, խաչերը նոյնպէս, տապանագրերը ջնջուած, գերեզմանի շուրջը տնկած ծառերը ճղակոտոր արած. տապանաքարի մէջ փակցրած լուսանկարները փըչացրած՝ նոյն իսկ հրացանի ու ատրճանակի գնդակներով... Ինչ են ուզում այդպիսի տգեղ վարմունքով չարագործները, ինձ համար մնաց մինչև այսօր հանելուկ։ Այսպիսի տգեղ չարիքների առաջն առնելու համար Խօջիվանքի գերեզմանատան կառավարիչների ուշադրութիւնն ենք հրաւիրում վերջ տալու այդ անկարգութիւններին և միջոցներ գտնելու չարագործներին պատժելու համար։

Ա. Ք. Բ.

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ ԿՈԼԼԵԳԻԱ

Հրատարակիչ՝ Հայ Ժողովրդական Կուսակցութիւն

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ

ԳՆԱՑՔՆԵՐԻ ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԻՒՆԸ

—

ԳՆԱՑՔՆԵՐԸ ԹԻՖԼԻՍԻՑ ԳՆՈՒՄ ԵՆ ՓՈԹԻ

Գ. № 1 ճեպընթաց՝ երեկ. 7 ժ. 30 ր.
Միխայլովից —գիշ. 10 ժ. 52 ր.
Շորապանից —գիշ. 1 ժ. 34 ր.
Սամտրեդից —գիշ. 3 ժ. 50 ր.
Փոթի հասնում է առաւ. 5 ժ. 50 ր.

Պլացկարտի գինը բոլոր վագոններում 20 ռուբլի է։

Գ. № 2 պոստատար՝ առ. 10 ժ. 30 ր.
Միխայլովից — ցեր. 8 ժ. 8 ր.
Շորապանից— երեկ. 6 ժ. —
Սամտրեդից— եր. 8 ժ. 34 ր.
Փոթի է հասնում գիշ. 10 ժ. 43 ր.

Պլացկարտի գինը բոլոր վագոններում 10 ռուբլի է։

Գ. № 9 նանապարհորդական մինչև Քուրայիս

Դուրս է գալիս երեկ. 10 ժ. 30 ր.
Քութայիս է հասնում առ. 7 ժ. 21 ր.

Պլացկարտի գինը բոլոր վագոններում 5 ռուբլի է։

Գ. № 19 նանապարհորդական մինչև Բորժոմ

Դուրս է գնում ցերեկ. 3 ժ. 30 ր.
Գորուց — երեկ. 6 ժ. 30 ր.
Բորժոմ է հասնում եր. 9 ժ. 27 ր.

Պլացկարտի գինը բոլոր վագոններում 5 ռուբլի է։

Գ. № 4 պոստատար՝ մինչև Բագու
Դուրս է գնում գիշեր. 1 ժ. 10 ր.

Գ. № 8 նանապարհորդական՝ մինչև Գանձակ

Դուրս է գնում ցերեկ. 3 ժ. 35 ր.
Գ. № 6 ճեպընթաց՝ երեկ. 9 ժ. —

Պլացկարտի գինը մինչև Բագու՝ I կլ. համար 60 ռ., II կլ.—40 ռ., III կլ.—20 ռ.։

ԴԷՊԻ ԿԱՐՍ—ԵՐԵՒԱՆ

Գ. № 4 մարդատար—ցեր. 1 ժ. 40 ր.

ԹԻՖԼԻՍ ԵԿՈՂ ԳՆԱՑՔՆԵՐԸ ՓՈԹԻԻՑ ԹԻՖԼԻՍ

Գ. № 2 ճեպընթաց՝ առ. 9 ժ. 41 ր.
Փոթիից դուրս է գալիս եր. 11 ժ. —
Գ. № 4 պոստատար—եր. 8 ժ. —
Փոթիից դուրս է գալիս առ. 7 ժ. 40 ր.

Գ. № 12 Քութայիսից
Գալիս է — — — երեկ. 8 ժ. 15 ր.
Քութ. դուրս է գալիս [illegible]
Գ. № 20 Բորժոմից
Գալիս [illegible]
Բորժ. դուրս է գալիս գիշ. 12 ժ. 46 ր.

ԲԱԳՈՒԻՑ

Գ. № 3 պոստատար—ցեր. 4 ժ. 30 ր.
Գ. № 5 ճեպընթաց—առ. 7 ժ. —
Գ. № 7 ճանապարհ. Գանձակից առ. 8 ժ. 30 ռ.
Գ. № 5 պլացկարտով. պլացկարտի գինը I կլ. 60 ռուբ., II կլ.—40 ռ., III կլ.—20 ռուբլի է։

ՆԱԽԻՋԵՒԱՆԻՑ ԵՒ ԿԱՐՍԻՑ

Գ. № 3 պոստատար—առ. 11 ժ. 30 ր.
Բացի դրանցից գնացքներ են երթևեկում կիրակի և տօն օրերին։

ԹԻՖԼԻՍԻ ԵՒ ՄՑԽԵԹԻ ՄԻՋԵՒ

Հետևեալ գնացքներն են երթևեկում.
Գ. № 61 Թիֆլիսից
Գ. № 63 — — — ցեր. 3 ժ. —
Մցխեթից գալիս են
Գ. № 62 — — առաւ. 11 ժ. 10 ր.
Գ. № 64 — — երեկ. 7 ժ. 20 ր.

ՑՈՒՑԱԿ

Հայաստանի Հանրապետութեան գնացքների երթեւեկութեան

Այս տարուայ ապրիլի 14-ից մարդատար գնացքները Երևանից Սանահին մեկնելու են շաբաթը 4 անգամ.

Երեւանից—Սանահին մեկնում է

Երեքշաբթի, Հինգշաբթի, Շաբաթ, Կիրակի — առ. ժ. 8-ից անց 20 ր.

Սանահինից—Երեւան վերադառնում

Երկուշաբթի, Չորեքշաբթի, Ուրբաթ, Կիրակի

Հայաստանի Հանրապետութեան գնացքների երթևեկութիւնը Սանահինում յարմարեցուած է վրացական գնացքների մեկնելու հետ։

ԱՌԱՋ. ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

ԲԺՇԿԱՊԵՏ

Բ. ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆԻ

Հիմնուած 1880 թ.

(Կուկիա, Վորոնցովի արձանի հանդէպ)

Բաց է՝ ամեն օր, բացի կիրակի օրերից.

«606» եւ «914»-ի ներարկում առաւօտեան ժ. 11—12.

Բ. Ա. ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆ—11—12 ժ. վիրաբուժութիւն, վեներական (սիֆիլիս) հիւանդութիւններ։

Բ. Ի. ԱՂԱՍԱՐԵԱՆ—10—12 ժ. ներքին ջղային երեխայոց հիւանդութիւն և ծաղկահատ։

Մ. Գ. ԱՒԵՏԻՍԵԱՆ—11—12 ժ. մորթու հիւ. վիրաբուժութիւն և վեներակ. (սիֆիլիս) հիւ.։

Ռ. Մ. ՎԱՅՆ—12—1 ժ. երեքշ. հինգշ. շաբաթ—կանանց հ. և մանկաբարձ.։

Է. Ս. ԿԱՐՈՒԿԵՍ — ԲԷԲՈՒՐԻՇՎԻԼԻ—12—1 ժ. երկուշ. չորեքշ. ուրբաթ—կանանց հիւ. և մանկաբարձ.։

Ց. Ա. ՏԷՐ-ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ—12—1 ժ. ներքին և երեխայոց հիւ.։

Վճարը 3 ռ.։ Ջրաւորները ձրի Համախորհրդի և կոնսիլիումի ու օպերացիայի համար առանձին։

Հիւանդանոցի վերատեսուչ՝ Բժշկապ. Բ. Նաւասարդեան 0—11

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԲԱՐՁՐԱԳՈՅՆ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՈՒ ՀԱՇՈՒԱՊԱՀԱԿԱՆ ԿՈՒՐՍԵՐ

Հայերի մէջ առևտրական կրթութիւն տարածող Կովկասեան ընկերութեան։

Նիկոլայեւսկի № 36.

0—97 Տեսուչ՝ Գ. Կ. Տէր-Դաւթեան

„ԺՈՂՈՎՐԴԻ ՁԱՅՆ“-ի գրասենեակում վաճառւում է նրա հրատարակութեամբ լոյս տեսած

ԳԷՈՐԳ ԹՈՒՄԱՆԵԱՆԻ

ՁԵՄՍՏԻՈՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ և ՎՐԱՍՏԱՆՈՒՄ

ԳԻՐՔԸ

Գինը 50 կոպէկ։

Դիմել գրասենեակ՝ Головинский пр. № 41. 0—81

Տպարան «Մամուլ»—տնօրէններ Մ. Էփրիկեան և Ց. Մալխեան, Լորիս-Մելիքեան փող., № 22.